

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 124/2010/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

488/2010. (XII. 1.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) **panaszos**¹ 2010. március 25-én előterjesztett **panaszát** a 2010. december 1-jén megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszos 2010. március 25-én, elektronikus úton terjesztette elő beadványát, amelyet 2010. április 26-án aláírásával ellátva is megerősített, valamint kiegészített.

1) A panaszos 2010. március 25-ei beadványában sérelmeit az alábbiak szerint adta elő.

2009. február 10-én édesanyjának lakást bérelt a családja nem messze saját lakóhelyüktől. Röviddel ezután, 2009 márciusában a panaszos azzal szembesült, hogy a lakás, amit bérelt, nem a bérbeadó tulajdona, hanem annak egy rokonáé, aki megjelent a lakásnál, és a panaszos édesanyján számon kérte, hogy miért tartózkodik ott. A rokon továbbá azzal vádolta meg a panaszos édesanyját, hogy a lakásból értékeket tulajdonított el. A panaszos elmondása szerint a lakás tulajdonosának hitt személy és annak testvére is rendszeresen jártak vissza a lakásba alkoholtól befolyásolt állapotban, és zaklatták az édesanyját. Ugyan a panaszos minden tőle telhetőt megtett, hogy javítson a lakás állapotán, a 65 éves idős asszony egészsége az ott

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

eltöltött három hét alatt erősen leromlott, agyvérzést és tüdőgyulladást kapott, majd 2009. április 7-én elhunyt.

A panaszos és a bérbeadók között azóta is elszámolási vita van folyamatban. A panaszos beadványában említi a lakással összefüggésben részéről felmerült költségeket: 1 havi lakbér és 2 havi kaució 120 000 Ft összegben, plusz 1 havi bérleti díj, ami 40 000 Ft, továbbá a bojler és a vízóra bekötéssel együtt szintén kb. 40 000 Ft. A vita keretében a panaszos ellen több feljelentést is tettek, ám az álláspontja szerint koholt vádakkal szemben mindhiába próbálja bizonyítani igazát.

2009 májusában a panaszos is feljelentést tett a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) XVIII. kerületi Rendőrkapitányságon magánokirat hamisítás, csalás és sikkasztás miatt a bérleti szerződést aláíró személlyel szemben. Ezzel összefüggésben sérelmezi, hogy a nyomozást a panasz előterjesztéséig nem kezdte meg a rendőrség.

A panaszos hozzáfűzi, hogy az édesanyja kórházba kerülése után a bérleti jogviszony szüneteltetését kérte a bérbeadótól arra hivatkozva, hogy a bérlemény használója kórházba került, és gyógyulásának időtartama bizonytalan. Azért ugyanakkor, hogy kár ne érje a bérbeadót, a panaszos vállalta, hogy rendbe rakja a lakáshoz tartozó kertet, aminek a gondozása a szerződés szerint a bérbeadó feladata lett volna. A panaszos szerint a bérbeadó elfogadta az ajánlatot. Miután az édesanyja elhunyt, a panaszos továbbra is tartotta magát az egyezséghez, amíg az édesanyja által hátrahagyott háziállatok elhelyezéséről gondoskodni nem tudott. A nyár végére sikerült a két kutyának helyet találni. A panaszos ekkor elhozta az ingatlanból az édesanyja tárgyait, és többször kérte a bérbeadót, hogy rendezzék az anyagiakat, számoljon el az átadott kéthavi kaucióval, és térítse meg a panaszos által végzett beszerelések költségét. Mivel azonban a bérbeadó nem volt hajlandó az elszámolást elvégezni, a panaszos leszerelte azon tárgyakat, amelyeknek a beszerelését ő fizette, illetve a vizet a lakásból hasonló okból kikötötte. Ezt követően az ingatlant lezárta.

2010. március 22-én, az esti órákban rendőrök jelentek meg a panaszos lakásán azzal, hogy lopás miatt körözés van kiadva ellene, ezért előállítják. A panaszos először nem tudta, miről lehet szó, majd a rendőrségre tartva a gépkocsiban arra jött rá, hogy újra feljelentést tettek ellene.

Másnap reggelig kellett megalázó módon várakoznia a fogdán, ahonnan bilincsben vitték a kihallgatásra. Elmondása szerint úgy bántak vele, mint egy bűnözővel, pedig nem tett semmi rosszat, csak azt vitte el a lakásból, amit édesanyjának megvett.

A kihallgatás során a panaszos hiába próbálta elmondani az igazát az előadónak, valójában meg sem hallgatták; védőt is kért, de a kérését nem teljesítették arra hivatkozva, hogy ilyen ügyre nem szokás védőt kérni; továbbá a panaszos iratbetekintésre vonatkozó kérését is „sérelemzték”.

Úgy érzi, hogy a lopással való meggyanúsítása folytán „megbélyegzett” lett, és ezt a bélyeget soha nem moshatja már le magáról, hiszen a rendőrség nyilvántartásában így fog ezek után szerepelni. Már egy éve próbálja bebizonyítani, hogy családját rászedték, ők az áldozatok, de ez idáig senkitől sem kapott segítséget, ezért fordult a Testülethez.

2) Beadványának április 26-án küldött kiegészítésében a panaszos a március 22-én történt eseményeket az alábbiak szerint adta elő.

21 óra után két civil ruhás rendőr jelent meg a lakásán azzal, hogy lopás alapos gyanúja miatt körözést adtak ki ellene. A panaszos nem értette, hogyan kerülhetett sor erre, különösen azért, mert 2009. március végén a XVIII. kerületi Rendőrkapitányságon tanúkénti meghallgatáson jelent meg, és ott jegyzőkönyvbe diktálta tartózkodási helyét, ahol a két civil ruhás rendőr most felkereste.

A panaszos a rendőrökkel együttműködve bement a XVIII. kerületi Rendőrkapitányságra, ahol a fogdán több mint 10 órát kellett eltoltenie, amíg a körözést elrendelő rendőr, az ügy előadója meg nem érkezett. A fogdáról vezetősáron, bilincsben vitték fel a kihallgató szobába, és közben, több ember szeme láttára és füle hallatára hangosan, dicsekedve hangoztatták a rendőrök, hogy milyen gyorsan elfogták a körözött személyt. A kihallgatás kezdetén a panaszos megkérdezte az előadót, hogy miért nem a tartózkodási helyére küldte az idézést, amire az előadó megkérdezte, hogy „ő honnan tudja azt”. A panaszos utalt rá, hogy egy évvel korábban, március végén tanúként már járt a kapitányságon, amely ügyben nem bizonyítottak rá semmit. Ez esetben sem érzi magát bűnösnek, és az intézkedést is feleslegesnek tekinti. A rendőr a panaszos megjegyzésére – utóbbi álláspontja szerint – tiszteletlen és megalázó módon reagált, majd megkezdte a kihallgatást, miközben a szoba másik részén több rendőr elég hangosan „mulatozott”.

A panaszos panasszal élt a gyanúsítás ellen, amire az előadó szitkozódással reagált. A panaszos kérte továbbá védő biztosítást, amely kérésére az előadó azt felelte, hogy „majd ő eldönti, hogy [a panaszosnak] mikor lesz szüksége védőügyvédre”. A kihallgatás során a panaszos többször is kijelentette, hogy az ellene felhozott vádakban nem tartja bűnösnek magát, és kész együttműködni a rendőrséggel a nyomozás mielőbbi befejezése érdekében. Az előadó több alkalommal hangoztatta, hogy kételkedik a panaszos ártatlanságában.

2010. március 24-én rabosításra kapott a panaszos idézést a kapitányságra, amelyen megjelent, és egyúttal feljelentést is tett személyes adataival való visszaélés, becsületsértés és rágalmazás miatt. Az ügyeletes tiszti helységében az ügyében eljáró előadó is megjelent, aki hangot adott nemtetszésének.

A panaszos a fentiek alapján kéri a történetek kivizsgálását.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbi releváns tények voltak megállapíthatók.

1) A BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság vezetőjének levele az intézkedéssel összefüggésben – a Testület megkeresésére reagálva – az alábbiakról számol be.

A panaszost a BRFK Rendészeti Szervek Bevetési Főosztály Akció Osztály Műveleti Alosztály III. beosztottjai fogták el, és állították elő a kapitányságra. Fogdai befogadása 2010. március 22-én 23 órakor, a szabadon bocsátása március 23-án 8 óra 30 perckor történt.

Az ügy előadója a panaszost március 23-án 8 óra 34 perctől kezdődően gyanúsítottként hallgatta ki, amelyet követően igazolást állított ki számára személyes szabadságának korlátozásáról, amelyen a panaszos aláírásával hitelesítve kijelentette, hogy panaszja nem keletkezett. A kihallgatásról hangfelvétel nem készült. A kihallgatás során a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését tagadta. Az előadó a panaszost az előírásoknak megfelelő tájékoztatással látta el, így például az iratismertetésen való részvétellel összefüggésben. A panaszos az eljárás során védőt hatalmazott meg.

A levél megjegyzése szerint a bilincshasználat előírás, az ellen a panaszos panasszal nem élt.

A kapitányságvezető álláspontja szerint az előállítás és a gyanúsított kihallgatás a jogszabályi előírásoknak megfelelően zajlott.

2) A BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság Főügyeletének – március 22-én 8 óra 30 perc és a március 23-án 8 óra 30 perc között történt eseményeket összefoglaló – napi jelentése szerint a panaszost a BRFK Akció Osztály munkatársai március 22-én 22 órakor lakcímén elfogták az ellene lopás miatt kiadott elfogatóparancs alapján.

3) A panaszos előállításáról szóló igazolás tanúsága szerint szabadságának korlátozása március 22-én 22 óra 20 perctől március 23-án 9 óra 35 percig tartott. A panaszosnak az előállítás időtartama alatt sem panaszja, sem sérülése nem keletkezett, az igazolást aláírásával ellátta.

4) Az intézkedő rendőrök 2010. március 22-én készített jelentése szerint a panaszossal szemben az említett napon 22 óra 20 perctől kezdődően a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. §-ának 1. fordulata alapján igazoltatást, a 33. § (1) b) pontja alapján – „aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki” – elfogást hajtottak végre. Az intézkedés során az Rtv. 48. § c) és b) pontjai alapján – szökés és támadás megakadályozása érdekében –, a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 60. § (4) b) pontja szerint bilincset alkalmaztak. A kényszerítő eszköz használatát felszólítás előzte meg, annak időtartamát pedig 22 óra 20 perc és 22 óra 30 perc közötti időben jelölték meg. A jelentés rögzíti, hogy az intézkedés során sérülés, továbbá a kényszerítő eszköz alkalmazása során kár nem keletkezett. A panaszos az Rtv. 18. § (1) bekezdése alapján hozzátartozó értesítését nem kérte.

A rendőrök előadása szerint az említett napon, a fent megjelölt időben körözési tevékenységet folytattak, amely során a panaszos – aki ellen a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság lopás vétsége miatt körözést adott ki – tartózkodási helye megállapítást nyert. Ezt követően a rendőrség ezen a címen megjelent, a panaszost igazoltatták, majd személyazonosságának megállapítását követően elfogták, és a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányságra előállították.

A jelentéshez csatolt parancsnoki kivizsgálás és vélemény szerint a panaszos igazoltatása, előállítása, vele szemben a bilincs alkalmazása jogszerű és szakszerű volt, továbbá megfelelt az arányosság követelményének.

5) A BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság Fogdakönyvének bejegyzése szerint a panaszost körözött személyként állították elő, és a fogdára március 22-én 23 órakor fogadták be, onnan március 23-án 8 óra 30 perckor bocsátották el.

6) A panaszos ellen a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság arra jogosult vezetője 2010. március 22-én kelt határozatában, lopás vétségének megalapozott gyanúja miatt folyamatban lévő büntetőeljárásban körözést rendelt el.

7) A panaszos ellen kiadott elfogatóparancsot a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság arra jogosult vezetője – mivel az érintett elfogására sor került, az őt érintő nyomozati cselekményeket a hatóság foganatosította – 2010. március 23-án kelt határozatával visszavonta.

8) A panaszos ellen folyamatban lévő büntetőeljárás keretében a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság állományába tartozó r. főrm. 2010. március 22-én készített jelentése szerint aznap megjelent a panaszos állandó bejelentett lakcímen adatgyűjtés céljából. Az ott lakó személy arról tájékoztatta, hogy a panaszos már évek óta máshol él, arról azonban, hogy hol tartózkodhat, nem tudott felvilágosítással szolgálni. A panaszos életvitelszerű tartózkodási helyéről a szomszédok sem tudtak tájékoztatást adni. A panaszos felkutatására tett intézkedések a főtörzsőrmester megállapítása szerint nem vezettek eredményre.

9) A BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság bűnügyi osztályának vezetője 2010. március 18-án adatszolgáltatás érdekében levélben kereste meg a M. Nyrt.-t, a V. Zrt.-t, a P. Zrt.-t annak érdekében, hogy amennyiben a panaszos a fenti szolgáltatóval szerződéses viszonyban áll, személyes adatairól tájékoztatást kérjen; továbbá a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságát, hogy amennyiben a panaszos a büntetés-végrehajtás nyilvántartásában szerepel, arról információt kapjon.

10) A panaszost 2010. március 23-án 8 óra 34 perctől kezdődően 9 óra 15 percig gyanúsítottként hallgatták ki a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányságon ismeretlen tettes ellen lopás vétségének megalapozott gyanúja miatt folyamatban lévő eljárás keretében. A jegyzőkönyv a panaszossal szemben foganatosított rendőri intézkedésekkel kapcsolatos, és a panaszeljárásban releváns megállapítást nem tartalmaz.

11) Mivel a panaszos fogvatartásával összefüggő iratokat a rendőrség nem bocsátotta rendelkezésre, a Testület újabb megkeresésben kérte megküldeni azokat.

Az utólag csatolt iratok tanúsága szerint a panaszos a megfelelő formanyomtatvány kitöltésével arról nyilatkozott, hogy nem beteg és orvosi kezelés alatt sem áll, az előállítás során sérülése nem keletkezett, panasza nincs, továbbá jogairól, kötelezettségeiről és jogorvoslati lehetőségeiről tájékoztatást kapott.

Címmel és telefonszámmal együtt megjelölt egy személyt, akinek kérte az értesítését. A dokumentumon szereplő feljegyzés szerint az értesítés 23 óra 58 perckor megtörtént, arról a panaszost 23 óra 59 perckor tájékoztatták.

23 órakor nyilatkozott továbbá a panaszos arról, hogy 5 órát meghaladó fogvatartás esetén kér élelmet, az étel átvételével kapcsolatos nyilatkozat ugyanakkor a nyomtatványon nincs kitöltve.

Az előállításról kiállított igazolást a panaszos 2010. március 23-án, közelebbről meg nem határozott időpontban vette át.

A panaszos előállításának meghosszabbítására az arról szóló határozat tanúsága szerint azért volt szükség, mert a panaszos „elszámoltatására” a 8 órás időtartam nem volt elegendő. A határozat 2010. március 23-án kelt, és a rajta szereplő, kézzel írt – és rendkívül nehezen olvasható – megjegyzésből annyi állapítható meg, hogy a meghosszabbításról a panaszost tájékoztatták. Az, hogy erre mikor került sor, nem derül ki, továbbá a határozatot a panaszos nem vette át, aláírásával nem látta el.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján vizsgálat tárgyává tette a panaszos előállítását és annak időtartamát, a kényszerítő eszköz – bilincs – alkalmazását, illetve a gyanúsított kihallgatás során alkalmazott rendőri hangnemet.

A Testület megállapította, hogy a rendőri fellépés érintette a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezethető tisztességes eljáráshoz, az 54. § (1) bekezdésében rögzített emberi méltósághoz és az 55. § (1) bekezdése szerinti személyi szabadsághoz való alapvető jogát az alábbiak szerint.

1) A Testületnek elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a panaszos által előadott események sorozatából hatásköri szabályai alapján mely történések vizsgálatát végezheti el.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”.

Az idézett rendelkezés értelmében a Testület hatáskörébe kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások vizsgálata tartozik, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri tevékenység általános elveinek és szabályainak érvényesülése (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),
- a rendőri intézkedések vagy azok elmulasztása (különösen: igazoltatás, ruházat-csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),
- a kényszerítő eszközök törvényes alkalmazása (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, löfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegosztatás stb.),

tekintetében van hatásköre eljárni és az adott intézkedést, cselekményt, vagy mulasztást vizsgálni abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

a) Az idézett jogszabályhely egyértelművé teszi, hogy a Testület érdemi kivizsgálást kizárólag rendőri intézkedések miatt indíthat. Nincs tehát lehetősége arra, hogy a panaszos és az általa bérelt lakás tulajdonosa vagy a bérbeadó között fennálló vitás helyzetbe beavatkozzon, arról ítélet mondjon.

b) A fentiekből ugyancsak következik, hogy a Testületnek nem áll módjában felügyeletet gyakorolni a rendőrség azon tevékenysége felett, amelyet a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) rendelkezései alapján, folyamatban lévő büntetőeljárásban fogatosít.

Erre figyelemmel a Testületnek nem állt módjában vizsgálni, hogy a panaszos kihallgatását végző előadó milyen tartalommal rögzítette a jegyzőkönyvet, milyen pontossággal foglalta írásba az elhangzottakat és milyen kérdéseket tett fel a panaszosnak. Ugyanígy nem vizsgálhatta a Testület azt sem, hogy a panaszos kapott-e lehetőséget arra, hogy védőt vegyen igénybe, továbbá milyen tájékoztatással látták el az iratok megismerése kapcsán.

2) A Testület érdemi vizsgálatot folytatott annak megállapítására, hogy a panaszos előállítására jogszerűen került-e sor, és az előállítás időtartama nem haladta-e meg a jogszabályban megengedett, és az intézkedés céljához mérten arányos időtartamot.

a) Az Rtv. 33. §-ának (1) és (2) bekezdése taxatív felsorolja az elfogás és az előállítás okait. Ezek közül a konkrét esetben az elfogás okaként az annak végrehajtásáról szóló jelentésben az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés b) pontját jelölték meg, amely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki. A Szolgálati Szabályzat 42. §-ának (2) bekezdése továbbá úgy rendelkezik, hogy az Rtv. 33. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján végrehajtott elfogás esetén a személy- és tárgykörözésről szóló jogszabályok szerint kell eljárni.

A rendőrség által megküldött dokumentumok alapján megállapítható, hogy a panaszos, mint gyanúsított ellen lopás vétségének megalapozott gyanúja miatt a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság elfogatóparancsot bocsátott ki. A határozat kibocsátásának jogszerűségét – mivel arról a Be. 73. §-a rendelkezik – a Testületnek hatáskör hiányában nem állt módjában vizsgálni, ezért annak megítélésére szorítkozott, hogy az elfogás időpontjában volt-e kiadva a panaszos elleni elfogatóparancs. Mivel az iratok alapján erre egyértelműen igenlő válasz adható, a Testület megállapította, hogy a panaszos elfogása az Rtv. alapján jogszerű volt.

Az előállítás jogszerűsége okán a Testület a panaszos személyes szabadsághoz való jogának korlátozását jogszerűnek minősítette, alapjogsértést ezért nem állapított meg.

b) Az Rtv. 33. §-ának (3) és (4) bekezdései alapján: a Rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A konkrét esetben megállapítható, hogy a panaszos szabadságának korlátozása március 22-én 22 óra 20 perckor vette kezdetét, és március 23-án 9 óra 35 perckor ért véget, tehát több mint 11 órán keresztül tartott. Bár a fogvatartás befejezésének időpontját illetően a rendőri állítások ellentmondásokat tartalmaznak, a gyanúsítottkénti meghallgatásról felvett jegyzőkönyv alapján – mivel a kihallgatás befejezésének időpontja 9 óra 15 perc – egyértelművé vált, hogy a panaszost nem bocsáthatták el 8 óra 30 perckor a kapitányság épületéből.

A panaszos előadása szerint miután a kapitányság fogdjára befogadták, reggelig, az ügy előadójának megérkezéséig várakoznia kellett, majd kihallgatására került sor.

A rendőrségi iratok ezzel egyezően arról számolnak be, hogy a panaszos nyilatkoztatását, a hozzátartozó értesítését és a fogdai elhelyezést követően a panaszossal szemben eljárási cselekményt csak reggel, meghallgatása alkalmával foganatosítottak. Időközben, pontosan meg nem határozott időpontban sor került az előállítás meghosszabbítására is. A határozat tanúsága szerint arra azért volt szükség, mert a panaszos „elszámoltatására” a 8 órás időtartam nem volt elegendő. A határozat 2010. március 23-án kelt, és a rajta szereplő, kézzel írt – és rendkívül nehezen olvasható – megjegyzésből annyi állapítható meg, hogy a meghosszabbításról a panaszost tájékoztatták. Az, hogy erre mikor került sor, nem derül ki, továbbá a határozatot a panaszos nem vette át, aláírásával nem látta el.

A Testület a panaszos szabadságának korlátozását elsőként a szükségesség és arányosság mércéjével vizsgálta. Ehhez az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdésében foglalt, alábbi követelményt vette alapul: „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”.

Mivel a panaszos elfogását büntetőeljárás lefolytatása érdekében rendelték el, előállítására valamely eljárási cselekmény – mint utóbb kiderült, a panaszos kihallgatása – érdekében volt szükség. Az eljárási cselekmény végrehajtását a büntetőügy előadója 8 óra 30 perckor, vagyis több mint 10 órával a panaszos elfogása után, ugyanakkor munkába állását követően csupán fél órával kezdte meg. Mivel a panaszos kihallgatását csak az ügy előadója tudta elvégezni, hiszen ő rendelkezett a kérdésfeltevéshez szükséges információkkal, és az előadó az eljárási cselekményt a kapitányságra érkezését követően rövid időn belül végre is hajtotta, **a Testület úgy ítélte meg, hogy a fogvatartás hossza nem volt aránytalan az intézkedés céljához mérten, így a panaszos személyes szabadságát a rendőrség az előállítás teljes időtartama alatt jogszerűen korlátozta.**

Az előállítás jogszerűségéhez szükséges továbbá, hogy a törvény által biztosított nyolc órás időtartam kitöltésekor a hatóság a szabadságmegvonás fenntartásáról alakszerű határozatban rendelkezzen. A Testület e vonatkozásban szükségesnek tartja megjegyezni, hogy amint azt már korábbi állásfoglalásaiban is kifejtette: az előállítás meghosszabbítása esetében elengedhetetlennek tartja az érintett erről való tájékoztatását, és a tájékoztatás dokumentálását. Ebből a célból legcélszerűbbnek az mutatkozik, hogy az előállított a hosszabbító határozaton aláírásával jelezze, mikor kapta kézhez a határozatot.

Jelen esetben az előállítás meghosszabbításáról az arra jogosult rendőri vezető alakszerű határozatban rendelkezett, amelyen a panaszos az intézkedésről való tudomásszerzést aláírásával nem igazolta, azonban a tájékoztatásról az eljáró rendőr az iratra feljegyzést készített.

Mindezek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos személyes szabadsághoz fűződő alapjogát a rendőrség a fogvatartás teljes ideje alatt jogszerűen vonta korlátozás alá. Nem volt ugyanakkor egyértelműen megállapítható, hogy a panaszost az előállítás meghosszabbításáról megfelelően tájékoztatták-e, ezért a Testület a tisztességes eljáráshoz való alapjog megsértését e tekintetben nem tudta megállapítani.

3) A panaszossal szemben a rendőrség az előállítás során két esetben is alkalmazott bilincset: először elfogását követően, a kapitányságra való beszállítás során, majd pedig akkor, amikor a fogdáról a gyanúsított kihallgatásra kísérték. A rendőri jelentés tanúsága szerint a kényszerítő eszköz használatára első alkalommal az Rtv. 48. § b) és c) pontja alapján, vagyis szökés és támadás megakadályozása érdekében, 22 óra 20 perctől 22 óra 30 percig került sor. A második bilincshasználat kapcsán csupán a BRFK XVIII. kerületi Rendőrkapitányság vezetőjének levele tartalmaz annyi megjegyzést, hogy a bilincshasználat előírás.

Az Rtv. 48. §-a szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére.

A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 60. §-a részletezi, amelynek (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a bilincs használatának eseteit. Eszerint bilincs használata különösen azzal szemben indokolt, aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető; vagy aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, illetve az intézkedésben közreműködőt megtámadja; akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg; akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg; aki önkárosító magatartást tanúsít, vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget.

a) Az első bilincshasználat kapcsán megállapítható, hogy az intézkedő rendőr jelentésben a kényszerítő eszköz alkalmazását szökés és támadás megakadályozása érdekében tartotta szükségesnek.

A Szolgálati Szabályzat is elismeri azon személy bilincselésének az indokoltságát, akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, ám csak abban az esetben, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg.

Sem a rendőri jelentés, sem a Testület rendelkezésére bocsátott további iratok nem tartalmaznak utalást arra, hogy a szökés vagy a támadás veszélyét miért tekintették a rendőrök olyan közvetlennek, hogy megakadályozására kényszerítő eszköz alkalmazásával lépjenek fel. Különösen fontos hiányosság ez arra figyelemmel, hogy maga a Szolgálati Szabályzat is egyértelművé teszi a fent utalt rendelkezésben: önmagában az, ha valakit bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt elfogatóparancs alapján fognak el, nem elegendő érv a bilincs használatához.

Mivel a Testület a rendőrségi dokumentumokban nem talált olyan érvet, ami alapján – szökés vagy támadás megakadályozása érdekében – a bilincs alkalmazása a kapitányságra történt beszállítás során indokolt lehetett volna, szükségesnek tartotta megállapítani a panaszos emberi méltóságának megsértését.

b) A rendőrség a panaszossal szemben végrehajtott intézkedés-sorozat keretében második alkalommal a kapitányság épületében, a gyanúsított meghallgatására történt kíséréskor alkalmazott bilincset.

A rendőrség ezzel összefüggésben arra hivatkozott, hogy a kényszerítő eszköz használata előírás, nem jelölte meg ugyanakkor annak indokát, sem az alapul szolgáló jogszabályi rendelkezéseket.

A Testület a második bilincshasználat értékelésekor az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat fent idézett rendelkezésein túl a következő előírásokat vette figyelembe.

A Szolgálati Szabályzat 60. §-ának (2) bekezdése kifejezetten kitér a kísérés és a fogdán kívüli őrzés során foganatosított bilincselésre. Rögzíti, hogy az eljáró a fogva tartott személy bilincselését a kísérés és a fogdán kívüli őrzés idejére is elrendelheti, ha szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg. A kísérő őr tevékenységét határozza meg a Szolgálati Szabályzat 90. §-a, amely (9) bekezdésében a következőket rögzíti: „ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja a kísért személyt meg kell bilincselni”.

A Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatának kiadásáról 19/1996. (VIII. 23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: ORFK Utasítás) a személyi szabadságukban korlátozott személyek kíséréseivel összefüggésben az alábbi rendelkezéseket tartalmazza. A 74. pont szerint „a kísérő őrzést végrehajtó rendőr szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincstre szerelt vezetősíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse”. A 75. pont alapján a fogvatartott kísérésére vonatkozó utasítást a fogvatartás elrendelésére jogosult vezető adhat, aki az átkísérési utasításban határozza meg – egyebek mellett – a fogvatartott kísérésének módját, a kísérő őrök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét”. A 77. pont előírja továbbá, hogy az objektumon belül történő kísérés biztonságos végrehajtását a helyi sajátosságok figyelembevételével a rendőri szervek vezetői intézkedésben szabályozzák. A kísérő őrokat a fogvatartott neméhez, testi alkatahoz, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani, löfegyverrel történő felszerelésük – biztonságos körülmények között – mellőzhető. A 79. pont a fentieket azzal egészíti ki, hogy a bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt fogvatartott személy kísérését úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdekeket ne veszélyeztesse.

A Testület figyelemmel volt továbbá a fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról szóló 37/2010. (VI. 17) BRFK Intézkedés (a továbbiakban: BRFK Intézkedés) előírásaira. A 14. pont szerint a „kísérési feladat végrehajtása során a fogvatartottat minden esetben meg kell bilincselni. A fogvatartott várható magatartására tekintettel keze előre vagy hátra is bilincselhető, szükség esetén lábbilincs is alkalmazható.” A 18. pont értelmében „a kísérés végrehajtását megelőzően, illetve a végrehajtást követően az átkísérési utasításon – óra, perc feltüntetésével – rögzíteni kell az átvétel idejét. Ez alapján pontosan megállapítható a bilincs használatának kezdete és befejezésének időpontja”. A 20. pont lehetőséget biztosít továbbá arra, hogy „a rendőrségi épületen belüli egyes eljárási cselekmények foganatosítására [...]a fogvatartottat az ügy előadója a fogdából, előállító helyiségből kikérheti és szükség esetén kísérheti. Ebben az esetben számára jelen intézkedés előírásai kötelező érvényűek.”

A fentiek alapján megállapítható, hogy a kísérés végrehajtásával, illetve a kényszerítő eszköz kísérés során történő alkalmazásával összefüggő rendelkezések a Szolgálati Szabályzatban és az ORFK Utasításban egyaránt azt rögzítik, hogy a kísért személy bilincselése lehetőség, annak szükségességéről – indokoltsága esetén – a kísérést elrendelő személy jogosult dönteni. Ezzel szemben a BRFK Intézkedés a bilincselést mint kötelezően alkalmazandó eljárást említi, kizárva az egyedi mérlegelést a kényszerítő eszköz alkalmazásával összefüggésben.

Az irányadó rendelkezésekben mutatkozó ellenmondás feloldásában a Testület a Rendőrség Normaalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Normaalkotási Szabályzat) előírásait vette alapul. A 7. pont szerint „a norma jogszabállyal vagy állami irányítás egyéb jogi eszközével ellentétes rendelkezést nem tartalmazhat”, továbbá „a szervezeti hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő vezető által kiadott intézkedés nem határozhatja meg a magasabb szinten lévő vezető által kiadott intézkedésben, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasításban foglaltakkal ellentétes rendelkezést”.

Ebből egyértelműen következik, hogy a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. §-ának (1) bekezdése szerint jogszabálynak minősülő Rtv.-vel és Szolgálati Szabályzattal, illetve az országos rendőrfőkapitány által kiadott utasítással ellentétes rendelkezést Budapest rendőrfőkapitányának intézkedése nem tartalmazhat. Kétségtelen azonban, hogy a BRFK Intézkedés azon előírása, amely a bilincs alkalmazását kísérés esetére mindig kötelezővé teszi, ellentétes mind az említett jogszabályok, mind pedig az ORFK Utasítás tartalmával, hiszen a bilincs alkalmazása kapcsán egyértelműen kizárja a mérlegelés lehetőségét, a kényszerítő eszköz-alkalmazás szükségességének és indokoltságának vizsgálatát, és ezáltal az arányosság követelményének érvényesülését.

A konkrét eset vizsgálata során a Testület a rendőrség válaszából kiindulva – miszerint a bilincselés előírás – megállapította, hogy a rendőrök (eljárásukat valószínűleg az említett BRFK Intézkedésre alapítva), nem is mérlegelték, hogy szükség van-e a panaszos megbilincselésére.

A Testület ezt a rendelkezést és gyakorlatot rendkívül aggályosnak találja, azonban úgy véli: az ezen alapuló bilincselés abban az esetben valósítja meg az emberi méltósághoz való jog indokolatlan, és ezért jogsértő korlátozását, ha a magasabb rendű normák alapján egyébként nem volna helye a bilincselésnek.

Amint a fentiekből kiderül, a rendőrségi dokumentumok nem tartalmaznak semmilyen adatot, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a panaszossal szemben – különösen a rendőrségi objektumon belül – indokolt lett volna a bilincshasználat, ezért a Testület a bilincselést a panaszos esetében szükségtelennek, és ezért alapjogot sértőnek minősítette.

A Testület a panaszos átkíséréskor végrehajtott bilincselése miatt megállapította a az emberi méltóság megsértését.

Felhívja továbbá a rendőri vezetés figyelmét arra, hogy a jogsértő BRFK norma és az azon alapuló jogsértő gyakorlat megszüntetése a érdekében minél előbb tegye meg a szükséges intézkedéseket, és végezze el a BRFK Intézkedés hivatkozott rendelkezésének a magasabb szintű normákkal összhangban álló módosítását.

4) A panaszos végül sérelmezte, hogy a gyanúsított kihallgatás során az ügy előadója vele szemben tiszteletlen hangnemet alkalmazott. A panaszos megjegyzésére, miszerint nem érzi magát bűnösnek, a rendőr tiszteletlen és megalázó módon reagált, majd a panaszos gyanúsítás elleni panaszára szitkozódással válaszolt.

A rendőrségi válasz szerint a gyanúsított kihallgatásról hangfelvétel nem készült. Annak során az előadó a panaszost az előírásoknak megfelelő tájékoztatással látta el, és a kapitányságvezető megítélése szerint a kihallgatás a jogszabályi előírásoknak megfelelően zajlott.

Jelen állásfoglalás III. rész 1) b) pontjában a Testület kifejtette, hogy a panaszosnak a büntetőeljárás lefolytatásával, a rendőrség nyomozó hatóságként végrehajtott cselekményeivel összefüggő sérelmeit hatáskörének hiányában nem vizsgálhatja. Az ilyen sérelmek orvoslására a Be.-ben biztosított sajátlagos jogorvoslati eszközök – Be. szerinti panasz – igénybe vételével van lehetőség. Előfordul azonban, hogy a panasz a nyomozó hatóság olyan magatartásából fakad, amely nyomozati cselekmény (például: kihallgatás) végrehajtásával függ össze, azonban a konkrét sérelem (például a kihallgatás hangneme) ellen a Be. szerinti jogorvoslati eszközök nem vehetők igénybe. Ilyen esetben a Testület indokoltnak tartja jogorvoslati fórumként történő beavatkozását az alábbiak szerint.

A Testületnek lehetősége van arra is, hogy az Rtv. IV. fejezetében, a rendőrség működésének általános elveit és szabályait rögzítő rendelkezések kapcsán vizsgálódása körébe vonjon minden olyan rendőri tevékenységet, amelyet az V. és a VI. fejezetek ugyan nem nevesítenek, de amelynek vonatkozásában a IV. fejezetben foglalt követelményeknek érvényesülniük kell. A IV. fejezetben található 11. § (1) bekezdése szerint ugyanis a „rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni”. A 11. § (1) bekezdése – a fentebb kifejtettek alapján – olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze. Az Rtv. 11. §-án keresztül vizsgálhatóvá válik továbbá a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik. Ez a kiterjesztő – és a hatékony jogorvoslat elvével összhangban alkalmazott – értelmezés a Testület töretlen álláspontja szerint azonban csak abban az esetben érvényesül, ha az adott sérelemre egyéb, hatékony jogorvoslat nem áll rendelkezésre.

A konkrét esetben megállapítható, hogy a panaszos azon sérelme kapcsán, miszerint a kihallgatás során az ügy előadója tiszteletlenül beszélt vele, más jogorvoslati fórumhoz eredményesen nem folyamodhat, ezért a Testület beavatkozása indokolt.

Ezt az álláspontot erősítette meg a Legfőbb Ügyész helyettesének levele, amelyet a Testület elnökének küldött az alábbi tartalommal. „Az ügyész tehát a nyomozó hatóság által fogantatott (vagy elmulasztott) eljárási cselekmény megalapozottságát, a büntetőeljárási törvénynek megfelelő voltát vizsgálja, abban azonban nem foglalhat állást, hogy a végrehajtás módja az Rtv. rendelkezéseinek megfelelt-e.”

Jelen esetben tehát a Testületnek van hatásköre a panaszossal szemben alkalmazott hangnem vizsgálatára, ugyanakkor a panaszos és a rendőrség állítása egymásnak ellentmondó

állításokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a kihallgatás hangneme megfelelt-e a vonatkozó előírásoknak. A Testület az ellenmondást a rendelkezésre álló információk alapján nem tudta feloldani, és nem látott további lehetőséget arra, hogy akár egyik, akár másik fél előadását alátámassza.

A fenitek alapján, a kihallgatás során tanúsított rendőri hangnem kapcsán a panaszos emberi méltóságának megsértését nem tartotta megállapíthatónak.

IV.

A Testület a panasz eljárás során arra a megállapításra jutott, hogy a panaszos személyes szabadsághoz fűződő alapjogát a rendőrség a fogvatartás teljes ideje alatt jogszerűen vonta korlátozás alá. Nem volt megállapítható a tisztességes eljáráshoz való alapjog megsértése azzal összefüggésben, hogy az előállítás meghosszabbításáról a panaszost megfelelően tájékoztatták-e. A panaszossal szemben a rendőrség az előállítás során két esetben is alkalmazott bilincset: először elfogását követően, a kapitányságra való beszállítás során, majd pedig akkor, amikor a fogdáról a gyanúsított kihallgatására kísérték. A Testület mindkét kényszerítő eszköz-alkalmazás esetében megállapította, hogy a rendőrség eljárása jogsértő volt, és megvalósult a panaszos emberi méltóságának megsértése. A gyanúsított kihallgatás során alkalmazott tiszteletlen hangnemre vonatkozó panaszosi sérelem kapcsán a panaszos emberi méltóságának megsértése azonban nem volt megállapítható.

A Testület megítélése szerint a megvalósult sérelmek elérik a súlyosság azon fokát, amely indokoltá teszi, hogy a Testület állásfoglalását megküldje az országos rendőrfőkapitánynak, ezért döntését a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki.

Felhívja továbbá a rendőri vezetés figyelmét arra, hogy a kísérés során történő bilincshasználat kapcsán tapasztalt jogsértő gyakorlat megszüntetése érdekében mielőbb tegye meg a szükséges intézkedéseket, és végezze el a BRFK Intézkedés hivatkozott rendelkezésének a magasabb szintű normákkal összhangban álló módosítását.

Budapest, 2010. december 01.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag